

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Controversia II. Utrum quælibet nostra opinio, vel existimatio, affirmans honestatem objecti, sit regula honestatis moralis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

CONTROVERSIA SECUNDA.

Utrum quælibet nostra opinio, vel existimatio, affirmans honestatem objecti, sit regula honestatis moralis?

L Oquimur, ut monuimus, non de prima, sed de secunda. Omnis autem quæstio, qua inquiritur, utrum aliqua opinio, aut dictamen nostræ rationis, sit regula sufficiens honestatis, est eadem omnino cum illa, qua vulgaribus terminis disputatur, an liceat operari ex hac, aut illa opinione morali, aut illam ad praxim deducere? ut facile quisque cognoscet. Dum verò in hac quæstione, aut proximè sequentibus, aliquam opinionem probabilem vocamus, aut improbabilem, opinionem probabilem accipimus juxta modum loquendi consuetum, ac vulgarem, donec exactè postea exponendi diversas acceptiones opinionis probabilis, strictumque probabilitatis conceptum opportunus locus adveniat.

ARTICULUS I.

Quibus possit rationibus pars affirmativa suaderi?

Q Uæstio ergo procedit, non de quacumque, sed de opinione nostra, hoc est formaliter, & subjective, in intellectu nostro existente; nec enim potest in quæstionem venire, vel apud Ethnicos, aut Hæreticos, utrum opinio quælibet, etiam aliena, idest, cui nulum præbamus assensum, sed objective tantum in intellectu nostro invenitur, sit nobis congrua operandi regula? De opinione autem nostra, quæcumque demum sit, affirmativa pars suaderi posset his argumentis.

3. Primo: quæcumque opinio, seu dictamen nostræ rationis, affirmans honestatem objecti, proponit nobis objectum suum, ut conforme divinæ voluntati, cum idem sit, objectum esse honestum, & esse juxta Dei voluntatem. Atqui quisquis amplectitur objectum aliquod, ut cōforme voluntati divinæ, operatur rectè, & honestè: ita ergo operatur quicumque sequitur illud dictamen: ergo dictamen illud est rectum, adeoque congrua regula moralis honestatis.

4. Secundo: omnis secunda regula conformis formaliter primæ, est regula recta formaliter, seu regula formalis recta. At quælibet opinio affirmans honestatem objecti, est cō-

formis formaliter regulæ primæ, id est, voluntati divinæ, quam proximè, & formaliter applicat, tanquam mensuram honestatis objecti: ergo est regula recta formaliter, seu regula formalis recta.

5. Tercio: *Qui non judicat semetipsum in eo, quod probat, beatus est, secundum Apostolum:* id est, (ut P. Salmeron exponit) *beatus est, quem sua conscientia non remordet in eo, quod probat esse faciendum; sed quicquid, & pacatâ cōscientia operatur.* Sed illum, qui operatur ex opinione objectum proponente tanquam honestum, conscientia nō remordet, sed absolvit, utpote agentem juxta ipsius dictamen: beatus ergo cēsendus est. At nemo in opere cēletur beatus, nisi qui operatur honestè: igitur honestè operatur: igitur juxta regulā moralis honestatis.

6. Quarto: quicumque agit juxta conscientiam, si aliunde contra legem non agat, procul dubio honestè operatur; unde enim moraliter deficiat? Sed quisquis agit hoc, quod honestum existimat, in primis agit juxta conscientiam: aliunde verò cōtra legem non agit, saltem formaliter, & voluntario, cum agat id, quod judicat legi consonū: ergo non potest non honestè operari: ergo quælibet

B no-

Ad Rom. 14.

Salmeron. in eum locum.

nostra opinio, vel existimatio, est regula sufficiens honestatis moralis.

7. His argumentis, & aliis consimilibus ad speciem satis urgentibus suaderi potest opinio ista; quam tamen sub his terminis, si libros consulas; apud nullum Catholicum, quæ ego viderim, scriptam, aut assertam invenies, uno excepto novissimo Probabilissimi Apologista, de quo non nihil postea dicemus: *Sub his terminis*, inquam; nam sub aliis omnino æquivalentibus utrū à Recentioribus Probabilistis acriter asseratur, & propugnetur, alibi à nobis tractandum est, & pars affirmativa suadenda, argumentis non solubilibus.

ARTICULUS II.

Pars negativa, tanquam omnino certa, tenenda.

8. **S**ufficere profecto, & superabundare deberet ad ejus certitudinem stabilendam, communis omnium DD. consensus. Alioqui quænam erit in universa Theologia assertio, de cujus veritate dubitare non liceat, in magnum veritatis ipsius, & conscientiarum hominum detrimentum? Nullus fuit autem Doctor Catholicus adeo inconsideratus, aut laxus, qui ad regulandas morales actiones, & ad conscientiam rite formandam, non exigat, ut minimum, opinionem verè probabilem.

9. Nemo verò quamcumque opinionem nostram, probabilem appellat hoc genere probabilitatis, ad quam scilicet omnes requirunt aliquas speciales condiciones, quæ in multis opinionibus non reperiuntur. Certè opinio probabilis sufficiens ad conscientiam rectè formandam, est juxta omnes judicium prudens de rectitudine operationis. Quis verò dicat, omnem opinionem de operationis rectitudine, esse judicium prudens? Sanè, qui sic assereret, deliraret, & sua ipsa stulta assertione probaret evidenter apud omnes oppositæ assertionis veritatem.

10. Deinde ex fundamentis supra præjactis, communis hujus dogmatis veritas facili negotio convincitur. Nempe tota moralium operationum honestas, atque rectitudo, sumitur proximè, & immediatè ex consensu, & conformitate ad dictamen rationis rectum: tota verò dictaminis rectitudo reducitur, ut ad primum principium, ad convenientiam, & conformitatem cum voluntate, seu lege Dei, quæ est prima regula honestatis moralis, adeoque universalis, atque suprema totius rectitudinis mensura.

11. Neque ab hoc est alienum, quod docet S. Thomas ex Philosopho, nempe, dictaminis rectitudinem sumendam esse ex conformitate ad appetitum rectum (de quo nos postea) non enim loquitur S. Doctor de ultima, & suprema rectitudinis regula, sed de proxima tantum, & immediata; quia scilicet dictamen prudentiæ, cum sit circa mediocrum electionem, supponit rectum appetitum finis, per ordinem ad quem regulatur ipsum dictamen. Non negat tamen D. Angelicus, immò verò supponit tanquam indubitatum, totam, & appetitum, & ipsius dictaminis rectitudinem revocari tandem debere ad convenientiam, & conformitatem cum ipsa voluntate divina. Quin, & expressè id docet locis supra allegatis, ac sæpè aliàs; nec aliquis repugnare potest, ut jam demonstratum relinquimus.

12. Hinc verò fit, eadem diligentia; eademque sollicitudine, qua curare debemus, ut nostræ operationes rectæ sint, & honestæ, non apparenti quadam, sed vera, atque reali rectitudine: eadem, inquam, satagere debere, ut dictamina nostra, & opiniones, quibus dirigimur, conformemur re ipsa, & non apparenter dumtaxat, cum voluntate, seu lege Dei; ideoque, ut nihil nobis dicent, aut proponant, tanquam honestum, & amplectendum, quod sit re vera legi contrarium, cum ab hac opinionis

S. Tho. 1. 2.
q. 57. a. 5. ex
Aristot. 6.
Ethic. c. 2.

Cotrov.
præced. 2.
1. nu. 7. art.
2. nu. 12. &
art. 3. nu. 20.

nis conformitate dependeat essentialiter, ut diximus, tota moralis actionis honestas. Illæ ergo opiniones, quas, cā diligentia non præmissa, concipimus, haud possunt esse honestatis regula; non enim habent conformitatem ullam cum lege, nisi ut summum fortuitam, atque casualem, quam certè nemo dicat sufficere, nisi, qui censeat, nullam diligentiam adhiberi à nobis debere, ut re ipsa inveniamus voluntatem divinam, aut nihili faciendum esse, quod juxta illam non operemur. Id verò qui censeret, aut affirmaret, stultus, immò impius, & hæreticus esset.

13. Confirmatur id ipsum, & declaratur: intellectus humanus non est potentia naturā suā recta, aut infallibilis, & quæ in suis operationibus à fine debito aberrare non possit. Hoc certè, salva fide, negari nequit; immò nec ullus hominum, nisi prorsus insanus, aliquando vertat in dubium. Quin intellectum nostrum esse potentiam pro hoc misero statu maximè debilem, & infirmam, monstròse, ut ita dicam, & usque ad stuporem defectibilem, quæque in rebus, vel infimis, ac valde obviis, passim erret immaniter, absurdissimèque fallatur, satis ad evidentiam, vel experientia sola nos docet, ut necesse hic nō sit importunè præmaturare, quæ D. Thomas multis in locis, & cum eo DD. Scholastici, copiosè tradiderunt, & alio loco à nobis sunt producenda, de insufficiencia humanæ rationis, deque necessitate gratiæ divinæ, nec non doctrinæ à Deo revelatæ, ad cognoscendas rectè, ac sine erroribus, vel ipsas naturales veritates.

14. Ex hoc autem principio sic arguere licet: opinio, vel judicium nostræ rationis generaliter de se non habet esse regulam rectam operationis nostræ, quam dirigit, ex immediato suo, ac proximo principio, videlicet humano intellectu, cum hic non sit naturā suā rectus, sed potius usque adeo defectibilis: aliunde verò

nec ex respectu, aut necessaria conformitate ad primam rectitudinis regulam; unde enim illam habebit? aut quomodo hoc stabit cum defectibilitate principii? Utique, si judicium humanum de nostræ operationis honestate, ex communi suo conceptu foret conforme regulæ primæ, intellectus non posset aliquando ab eadem conformitate deficere, adeoque foret necessario rectus; neque enim aliter deficere potest, quàm per operationem non rectam, seu non conformem regulæ primæ. Ex nullo igitur capite potest opinio, seu judicium humanum de humanæ operationis honestate, sub generali suo conceptu habere rectitudinem aliquam: ergo nec esse regula moralis honestatis.

ARTICULUS III.

Uterior comprobatio ab absurdis.

15. **S**Uadetur insuper commune dogma ab absurdis innumeris, quæ ex opposito errore sequuntur inevitabiliter. Ex illo namque legitimè deducitur, nihil nobis esse timendum ab affectionibus inordinatis, nihil à pravis consuetudinibus, nihil à suggestionibus diabolicis latenter decipientibus sub specie virtutis; nihil à fraudolentiis falsorum Prophetarum, qui veniunt ad nos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces; nihil denique ab omnibus erroribus, aut ignorantibus frequenter obrepentibus circa veritates morales: quæ tamen esse apertè contra Scripturam Sacram, contra SS. Patrum doctrinam, contra piorum omnium exempla, & contra omnem rectam rationem, nullus opinor negare audeat.

16. Sequela verò patet: quia, si quælibet nostra opinio, vel existimatio, undecumque, & utcumque concipiatur à nobis, est regula sufficiens honestatis, nihil jam nobis nocere poterit dicere malum bonum, & bonum

num malum, immò commoditates afferet non mediocres, à magnisque molestiis, atque difficultatibus liberabit. Quid ergo erit, cur errores quoscumque in hac morum doctrina formidare, aut cavere, & non magis optare, atque procurare debeamus?

17. Unde ulterius deducitur, otiosum esse, ac vanum omne orationis, ac librorum studium ad assequendas veritates morales; non esse necessarium in humanis negotiis cautè procedere, aut de rebus agendis deliberare; neminem debere consulere viros se prudentiores, ac sapientiores, immò honestè, atque laudabiliter posse quem propriæ prudentiæ inniti, aliorumque iudicio semper contempto, in suo ubique sensu abundare; nullum esse iudicium temerarium, nullumve dictamen imprudens, nullam proterviam, nullam pertinaciam, nullamque sententiam injustam, & uno verbo nihil non licitum, sed vitia in virtutes abire, & omnia in re morali ultrò, citròque permisceri. Hæc autè omnia longe absurdissima ex hoc errore, quem impugnamus, inevitabiliter sequi, statim evidenter apparet.

18. Verum, ut aliquid in specie dicamus, deducitur ex illo non legitime tantum, sed etiam immediate, sectarium judicantem imaginum sacrarum adorationem esse turpem idololatriam, honestè facere, si imagines conculcet; Calvinistam obstinatè credentem, divinum Eucharistiæ mysterium esse inanem quamdam fictionem, non esse reprehensibilem, immò esse laudabilem, si sacras hostias pedibus proterat, aut equis comedendas objiciat; Judæum Christum Dominum blasphemantem, & execrantem, nec sacrilegum esse, nec blasphemum, neque supplicio ullo, sed potius laude dignum, quippe qui credat pertinacissime, obsequium se Deo præstare, uti credebat quondam Apostolus, qui JESVM, & ejus Ecclesiam supra modum persequabatur, abundantius

æmulator existens paternarum suarum traditionum, ut ipsemet expressè testatur, Ad Gala. 1.

19. Deducitur præterea, scelerosos illos, quos commemorat idem Apostolus, dum turpissima illa, & horrenda flagitia, quæ ibidem ipse refert, perpetrabant, minimè in hoc peccasse, sed honestè potius egisse, contra quàm idem Apostolus docet. Sequela verò patet; quia ipsi per errorem, & per reprobum sensum existimabant, illa non esse illicita, sed opera potius honesta; quod ipse Apostolus satis clarè significat, & expressè docuerunt Chrysostomus, Ambrosius, & D. Thomas in eum locum, de quo nos postea, Ad Roma. 1.
Chrysost.
Ambros.
D. Thom.

20. Unde tandem apparet (ut alia prætereamus) errorem, quem modò rejicimus, nihil planè differre ab illo capitali, & pestifero errore aliquorum Hæreticorum, quem refert, & refellit insignis noster Controversista P. Gregorius de Valètia, & ante ipsum Gulielmus Parisiensis acutissime pridem refellerat, nèpè unumquèque non prorsus Atheum, sive Fidem Catholicam recipiat, sive respuat, secundum sectam vivendo suam, posse Deo placere, atque salvari, dummodò credat, eam esse à Deo, ipsique proinde placere, & nihil agat contra propriam conscientiam, sed congruenter potius cum eo, quod ipse honestum putat, & religiosum esse, constanter semper vivat, ac sentiat. Id, quod asserit etiam Turcicum Alcoranum, & multi Ethnici aliquando asseruere, ut ex D. Augustino refert ibidem ipse Valentia. Evidens ergo sit apud omnes Catholicos, non omnem opinionem, seu iudicium, quo existimamus, objectū esse honestum, sufficere ad honestè operandum. Valent. li. 2. de Anal. fid. c. 1. & tom. 3. d. 1. q. 2. p. 6.
Gilliel. Parisien. tr. de legi. c. 21.

21. Et hæc modò sufficiant pro stulta existimatione impugnanda, quam innumeris insuper ex Scriptura, & Patribus testimoniis, promptum esset obruere, nisi consultò illa in commodiorem locum reservaremus.

Quod

Quod si forte videamur inutilem laborem suscepisse in refeilendo stolido errore, qui nullum Scriptorem Catholicum propugnatorem habeat, aut patronum, precor Lectorem meum, ut paululum sustineat, dum simillimam aliam, aut eandem potius quaestionem (& quidem celeberrimam inter modernos Theologos) sub terminis tantum diversis in postrema parte agimus. Ibi, ut spero, facile deprehendet, quanti momenti sit ad nostrum institutum, veritatem Catholicam huic pernicioso errori contrariam omnimodis stabilire, quamque differenda non fuerit brevis saltem ejus notitia, quam ipse etiam doctrinae ordo suo veluti jure postulabat.

22. Sed ne fidem longanimum deposcere nobis videamur, sciat interim Lector, nos paucis abhinc annis ad Sanctae Inquisitionis tribunal semel, & iterum fuisse delatos (irritis tamen, Deo favente, nostrorum delatorum conatibus) eo quod è suggestu in publica concione propositionem hanc docuerimus, *Accidere aliquando potest, ut quis non reputans se peccare, immò potius existimans obsequium se prestare Deo, gravissimè tamen delinquat*. Comperi etiam sub idem ferè tempus, à quibusdam Magistris, Probabilissimi sui nimis amantibus, sed non ita nimis callentibus, gravissimam censuram notatam, & è publicis thesibus prælo mandandis deleri quoque justam hanc assertionem, *Non sæper licitum est agere secundum conscientiam dictantem, aliquid esse honestum, quantumcumque judicium certum appareat*.

ARTICULUS IV.

Ad argumenta Articuli primi.

23. **A**D primum respondetur, non sufficere ad honestè operandum, vel ad non peccandum, quod objectum utcumque proponatur tanquam conforme voluntati di-

vinæ, sed opus esse ulterius, ut re ipsa conforme sit, & ad minimum saltem, ut opinio, aut judicium, per quod ita proponitur, non temerè conceptum sit, & absque sufficienti diligentia præmissa; tenemur etenim feriò, & diligenter quærere voluntatem, & legem Dei, ut illam re ipsa observemus, jubente Domino, *Non facietis... singuli, quod sibi rectum videtur*: & rursus, *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas*. Deuteron. 12.

24. Ad secundum similiter respondetur, regulam secundam, & proximam, ut sit recta, & sufficiens ad honestè operandum, debere esse conformem regulæ primæ, non apparenter tantum, aut fortuito, sed re ipsa, vel saltem ex seria, atque sincera intentione operantis, post sufficientem diligentiam præmissam ad inveniendam divinam voluntatem: non est autem hujusmodi omne judicium nostrum, per quod regula prima nobis applicari videatur.

25. Ad tertium dicito, *beatum esse eum, quem sua conscientia non remordet in eo, quod probat esse faciendum; si tamen* (ut ibidem idem Doctor prosequitur) *qui faciunt, recta fide, & lege, & bona conscientia faciant*. Nam ubi, quod quis facit, illicitum est, & malum, pejus est, si securus faciat, præsertim quando ignorantia non omnino excusat. Si verò, qui operatur ex quocumque dictamine inconsideratè formato, non recta fide, & lege, nec bonâ conscientia operatur: quapropter, licet ipsum conscientia non remordeat, lex nihilo minus divina condemnat. Notet Probabilista doctrinam hujus eximii Theologi.

26. Ad quartum demum, concessa Majo., nego Mino., illimitatè acceptam quoad secundam ipsius partem, quam esse apertè falsam, & erroneam probationes nostræ convincunt. Utrique qui operatur ex judicio de operationis honestate nò maturè, sed leviter concepto, agit quidem

Salmeron.
ubi supra
allegatus.

dem juxta conscientiam, non tamen rectè, sed iniquè formatam: unde agit formaliter contra legem saltem universaliter prohibentem omnem operationem præcipientem, ac temerariam, per quam lex, & voluntas Dei non attenditur, ut par erat, sed formaliter potius, atque voluntariè violatur.

ARTICULUS V.

Nonnulla corollaria.

27. **E**X dictis ergo in hac controversia placet utilia quadam corollaria deducere pro majori doctrinæ claritate.

Primò igitur colliges, conformitatem cum prima regula fortuitam, aut materialem, non esse sufficientem ad regulam moralem honestatis, sed necessariam omninò esse conformitatem aliquam formalem, idest, per se intentam, ab ipsoque operante seriò, atque diligenter procuratam: non quia operans debeat necessariò reflectere supra opinionem suam, vel iudicium, per quod dirigitur, sed quia per illud debet non leviter, aut temerè, sed maturè, ac prudenter, post sufficientem diligentiam præmissam, cognoscere, atque judicare, objectum, quod amplectitur, esse honestum, & conforme voluntati divinæ.

28. Hinc colliges secundò, iudicium de honestate operationis, si ab operante conceptum sit, non prævio sufficienti veritatis examine, etsi fortè aliquando contingat esse verum, & conforme re ipsa voluntati divinæ, non tamen esse regulam ad honestè operandum: quia conformitas illa est purè materialis, atque fortuita, quam nequiquàm sufficere demonstravimus.

29. Colliges tertio, assertionem à nobis stabilitam, non solum esse veram, ac certam, loquendo de opinione, seu iudicio quocumque non prorsus certo, verum etiam loquen-

do de iudicio quoad nos certo, aut certissimo, ita ut nullum ejusmodi sit regula sufficiens honestatis, vel negativæ, nisi conceptum fuerit à nobis post sufficientem diligentiam præmissam ad inveniendam divinam voluntatem.

30. Ratio patet ex dictis: quia si non ita conceptum sit, quantumvis certum nobis, aut evidens videatur, nullam habere potest conformitatem cum prima regula, nisi merè apparentem, vel ut summum fortuitam, ac purè materialem: hanc verò nemo prudens, immò nemo Catholicus, dicere audeat sufficere ad honestè operandum.

31. Porro intellectus noster, sicut errare potest, & deficere per iudiciū incertum, & purè opinativum, sic etiam potest facilè deficere, ac errare, per iudicium, quod certum, aut evidens sibi videatur, idest, ratione cujus absque ulla formidine, sed firmiter omninò, & immobiliter adhæreat objecto; quod expressè docuit Philosophus, Heracliti exemplo producto, ubi etiam D. Angelicus, nec non Bernardus, inquit, *Multi suam opinionem intellectum putaverunt, & erraverunt*; & omnium confessione, ac frequentissimâ experientia constat: iudicium ergo nostrum, quantumvis nobis certum, non habet rectitudinem necessariam ad regulandam operationem, ex intellectu nostro, utique defectibili: ergo, si aliunde nulla, aut non sufficiens diligentia adhibeatur, ut conformetur regulæ primæ, non poterit habere absolutè rectitudinem necessariam; nam, vel nullam habebit conformitatem cum prima regula, nisi purè apparentem; vel ad summum fortuitam, ac materialem tantum habebit, quarum neutram sufficere jam ostendimus.

32. Præterea absurda omnia, quæ ex errore, quem refellimus, legitimè deduci monstravimus, hujus nostræ illationis rectitudinem, sive communis dogmatis extensionem

Aristoteles
Ethi. 7. c. 3.
D. Tho. ibi.

Bernard. li.
5. de confid.
derat non
parum ab
init.

evi-

evidenter etiam ostendunt. Sanè hæretici illi, vel Judæi, saltem plerique eorum pertinacissimi, absque omni formidine, vel timore, sed firmissimè potius, & inhæsitantè existimant, rectè se credere, & operari: quin plurimi sectarii nostri temporis censent, quidquid hac firmitate, & recta fide, ut ipsi delirant, à viro Christiano non sit, eò ipso peccatum esse. Et tamen certum est in Ecclesia Catholica, perversa illa ipsorum judicia non esse rectam agendi regulam; immò nec eos à peccato excusare, ut à nobis mox ostendetur; quamvis videatur esse communis Ecclesiæ Catholicæ sensus. Sed non hoc unum certum, aut certissimum ostendere nos coget malitia temporum. Constans igitur est, & evidens illatio nostra de quocumque judicio, quantumvis nobis certo, aut certissimo, siquidem ex passione, aut non satis maturè concipiatur.

33. Colliges quarto quàm sit stulta, & irrationalis existimatio, qua quidquid sit contra legem Dei, quomodocumque fiat, si tamen is, qui facit, se non peccare existimet, aut non existimet, se peccare, statim bona fide, & inculpate factum affirmatur, & creditur: quin, si superis placet, ad meritum æternæ vitæ confidentissimè deputatur. Quanta sit hujus existimationis irrationalitas, & stultitia, manifestè patet ex dictis. Profectò sic censere, nihil est aliud, quàm peccata ignorantia de medio tollere, quod est erroneum, & Pelagianum.

34. Colliges quinto, valde imprudentem esse, & ab æterno Judice non ferendam, praxim quorundam Confessariorum (opto, & precor eundem, ut pauci sint) qui, dum aliquis poenitens conscius factus aliqujus peccati, quod per ignorantiam admiserat, non reputans esse peccatum, illud exponit in confessione, ne audire quidem sustinent; immò ipsi praveniunt poenitentes, dum pravam aliquid se fecisse fatentur,

interrogantes eos, nunquid adverte- rint? nunquid existimaverint, se peccare? Quod si negent, statim sine ulteriori examine, licet poenitens pessimus, ac perditæ conscientia sit, immunis pronuntiatur ab omni culpa, & pœna, ab omni onere restituendi, ab omni irregularitate, ab omni censura Ecclesiastica.

35. Scio P. Terillum praxim hanc omninò negare, immò, & irasci, tanquam impostoribus, omnibus, qui de illa testantur. Sed enim quaestio de facto est, & ea, quæ non possit expediri, nisi per testium depositionem; Testes autem appello conscientias ipsas numero penè innumeras Confessariorum, ac poenitentium, à quibus si mendacii redarguar, patienter feram impostorem audire. Veruntamen, quidquid sit de hoc, praxim hujusmodi, si qua fuerit, aut esset, imprudentissimam, ac valde perniciosam, nemo neget esse censendam. An autem illa legitimè sequatur ex moderno Probabilismo, alibi, Deo dante, videbimus.

36. Colliges tãdem sexto, cautè quidem, atque sapienter Auctores omnes, etiam modernos, opinionem vulgarem à nobis hic rejectam, sub terminis præsentis quaestionis vehementissimè semper improbasse, tanquam erroneam, impiam, ac valde irrationalem: sed verò non intelligi quid significant Probabilistæ Recetiores dum mordicè tuentur, (& quidem plurimi, tanquam dogma Theologicum, cujus oppositum Jansenianum sit) neminem unquam peccare posse formaliter, & imputabiliter absque conscientia actuali remorsu, id est, absque aliquo scrupulo, dubitatione, vel suspitione, qua operans formidet, aut dubitet, num id, quod agit, peccatum sit? Quin multi eorum propositionem istam sub his terminis, *potest accidere, ut graviter quis peccet, dum facit id, quod judicat esse honestum*, vehementer exhorrent, totisque viribus infectantur. Hæc verò quomodo in-
ter

ter se cohæreant, ego planè non capio, & vel ex dictis, conjici potest. Sed quæstio ista summi momenti, est accuratissimè postea tractanda. Placuit tamen hoc propèrè modò ad-

notare, ut ex nunc animum Lectos intendat, maturèque praveat, atque consideret sequelas imminentes ex Recentiorum Probabilistarum sententia.

CONTROVERSIA TERTIA.

An opinio quæcumque alicujus, aut plurium gravium Doctorum, sit regula moralis honestatis?

HÆc etiam quæstio, sicut præcedens, decisionis facilis est: erit tamen non parum utilis ad clariorem, ac faciliorem præcipuæ controversiæ resolutionem. Duo verò sunt breviter prænotanda: alterum non procedere quæstionem de opinione quacumque apertè erronea, vel expressè damnata; hæc enim non opinio, sed error appellari consuevit. Loquimur ergo de illis opinionibus, quæ adhuc à Catholicis Doctoribus impune referuntur, & propugnantur. Alterum verò, sermonem esse de opinione, seu propria, seu aliena, præscindendo videlicet à modo, quo conscientia formari possit, juxta duplicem viam, per quam incedunt Probabilistæ Recentiores, ut exponemus sequenti controversia.

ARTICULUS I.

Quid sentiant Recentiores Probabilistæ?

2. **V**alde commune est apud modernos Probabilistas asserere, opinionem non solum plurium, sed unius Auctoris probi, ac docti (maximè Recentioris) esse verè probabilem, adeoque regulam sufficientem pro conscientia ritè formanda. Hujus sententiæ Auctores vide, si placet apud Dianam.

3. Hanc tamen assertionem plerumque temperant graviore quique Auctores, ut unice procedat, quando unius Doctoris singularis opinio potius est præter, quàm contra omnes alios: nam si contingat, aliquem opinari contra torrentem Doctorum, ut ajunt, tunc ipsius opinio non erit censenda probabilis. Quin immò cautè addunt PP. Vazquez, & Sanchez apud Rhodes statim asserendum, nunquam tibi licere uti opinione aliqua singulari tuæ libertati favente, nisi postquam, adhibita diligentia, illam inveneris fulcitam rationibus, quæ probabiles tibi appareant. Profecto si hac lege con-

stanter cohiberetur Probabilismus, non ita foret moribus noxius; sed neque ita placeret hominibus quibusdam.

4. Cæterum istam limitationem passim rejiciunt alii. Unde Rhodes moderni Probabilismi modernus ipse, & acer propugnator, hoc generale documentum elicit: *Imprudenter procederet, qui aliorum opiniones communiter receptas, vel etiam novas, ideo tantum judicaret improbabiles, quia rationes contra eas aliquas haberet, quas ipse non posset solvere, neque putaret ab aliis posse solvi, quia persuadere sibi prudens quisque debet, multas sæpe rationes nobis apparere insolubiles, quas facile alii solvunt.* Et paulò inferius, cum statuisset hanc conclusionem: *Dico secundo, sufficere omnino ad opinionem probabilem, ut eam Doctor aliquis magni nominis, & pius, præsertim Recentior, teneat, ad objectionem secundam ait: Respondent Sanchez, & Vazquez, unius Doctoris auctori-*

ta-

Diana p. 4.
tr. 4. resol.
30. & p. 7.
tr. 1. resol.
luc. 26.

Rhod. to. r.
sua Theologia d. 2.
de act. humana. q. 2. sectio. 3. §. 1.